

PAR LATVIJAS NEPIEVIENOŠANOS "STAMBULAS KONVENCIJAI"

Labklājības ministrs Latvijas valsts un tās iedzīvotāju vārdā 2016.gada 18.maijā parakstīja Latvijas pievienošanos "Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu" (Stambulas konvencijai). Lai konvencija stātos spēkā, to nepieciešams ratificēt Saeimā.

2016.gada 4.martā Eiropas Komisija izteica Eiropas Savienības dalībvalstīm priekšlikumu par Eiropas Savienības (ES) pievienošanos Stambulas Konvencijai, kam atbalstu Latvijas valdība pauda 2016.gada 19.aprīlī. Pašlaik daudzās Eiropas Savienības dalībvalstīs norit aktīvas diskusijas par ES pievienošanos Stambulas konvencijai.

Atzīstot un apzinoties, ka vardarbība sabiedrībā un ģimenē ir nopietna un risināma problēma, secinām, ka Stambulas konvencija nepiedāvā kvalitatīvi būtiskus pasākumus vardarbības novēršanai sabiedrībā papildus tiem, ko Latvijā jau nodrošina esošā likumdošana, toties papildus uzliek valstij smagu finansiālu, organizatorisku un ideoloģisku apgrūtinājumu, pieprasot fundamentāli pārveidot sabiedrības struktūru visās tās dzīves jomās - kultūrā, izglītībā, sociālajās normās, paradumos un tradīcijās, tai skaitā pārņemot kontroli pār cilvēku privātās dzīves telpu un ģimenes dzīvi.

1. Konvencijas 12. pants nosaka, ka "Konvencijas dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai veicinātu izmaiņas sociālās vides un kultūras noteiktajos sieviešu un vīriešu uzvedības modeļos nolūkā izskaust aizspriedumus, paražas, tradīcijas un jebkādu citu praksi, kuras pamatā ir ideja [...] par sieviešu un vīriešu lomām, kas padarītas par stereotipiem." Tas nozīmē, ka dalībvalstīm konvencijas ietvaros būs jāveic pasākumi, lai veicinātu izmaiņas domāšanā un attieksmē pret mūsu kultūrvēsturisko mantojumu, tradīcijām, paražām, ģimeniskajām vērtībām, kas Stambulas konvencijas kontekstā tiek uzskatītas "[...] par sieviešu un vīriešu lomām, kas padarītas par stereotipiem." Tas ir tiešs mūsu tradicionālo un ģimenisko vērtību apdraudējums, kas tiks finansēts no nodokļu maksātāju līdzekļiem.

2. Konvencijas saturs ir veidots balstoties radikālā feminisma ideoloģiskajā pieņēmumā, ka jebkurš VĪRIETIS potenciāli ir VARMĀKA tikai tādēļ, ka viņš ir vīrietis, bet jebkura SIEVIETE ir UPURIS tikai tādēļ, ka ir sieviete, ko nosaka "vēsturiski izveidojies sieviešu un vīriešu varas nevienlīdzīgs sadalījums, kura dēļ vīrieši dominē pār sievietēm un diskriminē sievietes, un ir apgrūtināta sieviešu pilnīga attīstība". Vīrietis no varmākas statusa var atbrīvoties vienīgi atzīstot un iesaistoties aktīvā cīņā par dzimumu lomu maiņu un dzimumu stereotipu izskausšanu.

3. Konvencijas paskaidrojošais ziņojums uzskaita neaizsargātās personas, kuru vidū, līdztekus grūtniecei un sievietei ar maziem bērniem, par neaizsargātām personām uzskata narkotisko un psihotropo vielu lietotājus, prostitūtas, gejus, lesbietes, biseksuālas personas un transpersonas, kā arī personas, kas inficētas ar HIV, bezpajumtniekus, tādējādi devalvējot sievietes vērtību.

4. Konvencijas autoru ieskatā starp dzimumiem nepastāv vērā ņemamas atšķirības un bioloģiskam dzimumam (angļu val. *sex*) nav būtiskas nozīmes, to aizstāj paša cilvēka izvēlētais sociālais dzimums (angļu val. *gender*). Stambulas konvencija ir pirmais starptautiska līmeņa juridisks dokuments, kurā sniegta sociālā dzimuma jeb "gender" definīcija, aprakstot to kā "sociāli konstruētas lomas, uzvedību, nodarbošanos un īpašības, ko konkrēta sabiedrība uzskata par atbilstošām sievietēm un

vīriešiem” (3.panta c) punkts). Latvijas tiesību sistēmā sociālais dzimums kā sociāli konstruētas lomas un uzvedība šobrīd nepastāv un netiek lietots. Konvencijas autori norāda, ka vardarbību iespējams izskaust tikai panākot pilnīgu sociālo dzimumu vienlīdzību (angļu val. *‘gender equality’*) jeb dzimumu atšķirību samazināšanu. Šai nolūkā konvencijas 12.pants nosaka, ka “konvencijas dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai veicinātu izmaiņas sociālās vides un kultūras noteiktajos sieviešu un vīriešu uzvedības modeļos nolūkā izskaust aizspriedumus, paražas, tradīcijas un jebkādu citu praksi, kuras pamatā ir ideja [...] par sieviešu un vīriešu lomām, kas padarītas par stereotipiem.” Faktiski Stambulas konvencija paredz vērsties ne tik daudz pret reāliem dzimumu stereotipiem, bet gan iedzimtām dzimumu atšķirībām un īpašībām, tādējādi pašai Stambulas konvencijai kļūstot par vardarbības instrumentu pret cilvēku kā pret biopsihosociālu būtni.

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras 2014.gadā publicētais pētījums «Vardarbība pret sievietēm: ES līmeņa apsekojums» rāda, ka vislielākā vardarbības pret sievietēm izplatība ir tieši tajās valstīs, kurās jau ilgstoši tiek ieviesta dzimumu līdztiesība un sociālo dzimumu vienlīdzība: Dānijā – 52%; Somijā – 47%; Zviedrijā – 46%; Nīderlandē – 45%; Francijā – 44%. Savukārt Polijā, kuras Konstitūcijas 18.pantā ietverta ģimenes un laulības konstitucionālā aizsardzība, vardarbības pret sievietēm izplatība ir tikai 19%.

Stambulas konvencijas ieviešanā Latvijai būs jāveic pasākumi, lai veicinātu ideoloģiskas izmaiņas sabiedrības un ikviena Latvijas iedzīvotāja domāšanā un attieksmē pret mūsu kultūrvēsturisko mantojumu, tradīcijām, paražām, dzimumu savstarpējām attiecībām un ģimeniskajām vērtībām, kas konvencijas kontekstā tiek uzskatītas “[...] par sieviešu un vīriešu lomām, kas padarītas par stereotipiem”, radot nepārprotamu un tiešu apdraudējumu sabiedrības pamatvērtībām un ģimenes institūtam.

Šis bija pamatiemesls, kādēļ Lietuvas Seima Etniskās kultūras aizsardzības padome 2013.gadā iesniedza aicinājumu Lietuvas valdībai un prezidentei neparakstīt un neratificēt Stambulas konvenciju. Šis bija arī viens no iemesliem, kādēļ Polijas Tiesību institūts «*Ordo Iuris*» 2014.gadā aicināja Polijas parlamentu neratificēt Stambulas konvenciju.

5. Konvencijas 14. pants nosaka, ka "konvencijas dalībvalstis attiecīgos gadījumos veic vajadzīgos pasākumus, lai visu izglītības līmeņu mācību programmās iekļautu mācību vielu par tādiem jautājumiem kā sieviešu un vīriešu līdztiesība, tādas dzimumu sociālās lomas, kas nav padarītas par stereotipiem [...]", pieprasot visaptverošu iekļaušanos nacionālās valsts izglītības saturā un audzināšanas darbā, sākot jau no pirmsskolas. Labklājības ministrijas vadītā Dzimumu līdztiesības komisija šādu vērtīborientācijas virzienu izglītībā jau ir rekomendējusi 2013.gadā, iesakot ieviest valstiskā līmenī RCS “Marta” īstenoto zēnu un meiteņu grupu metodi, lai mainītu uz “stereotipiem balstītu dzimumu uztveri”. Metode “uzskata, ka veids, kādā sabiedrība iedala dzimumus un izturas pret tiem, nav iedzimts vai neizmaināms. Dzimumus galvenokārt veido sabiedrības normas un uzskati”.

Šādas izpratnes uzspiešana bērniem un pusaudžiem ir pretrunā ar starptautiski un konstitucionāli atzītām tiesībām vecākiem izglītēt savus bērnus atbilstoši savai pārlicēbai un vērtībām.

Tādējādi Stambulas konvencijā ir iekļauti instrumenti, kas paver ceļu pārāk plašām jēdziena “gender” interpretācijām, apdraudot ne tikai mūsu tradicionālo kultūru un

ģimeniskās vērtības, bet sabiedrības pastāvēšanu ilgtermiņā vispār. Tas nedrīkst būt plānotais sasniedzamais mērķis, Latvijai pievienojoties kādam starptautiskam dokumentam. Šinī gadījumā sekas attiecībā uz vardarbības samazināšanu būtu tieši pretējas deklarētajam konvencijas mērķim.

Aicinām Latvijas Republikas Saeimu neratificēt "Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu" (Stambulas konvenciju) un atsaukt Latvijas pievienošanos Eiropas Komisijas aicinājumam Eiropas Savienībai parakstīt un ratificēt Stambulas Konvenciju.

Latvija, nepievienojoties Stambulas konvencijai, izvairītos no nelabvēlīgām izmaiņām sabiedrības apziņā, saglabājot Satversmē paredzētās vērtības, un pasargātu sabiedrību no Stambulas konvencijā paredzēto sociāli konstruēto dzimumu formu uzspiešanas.